

KURGUSAL GERÇEKLiğİN PERFORMANSI

Ceren SelmanpakoĐlu

2. Çanakkale Bienali

Bienal Güncesi

2010

KURGUSAL GERÇEKLİĞİN PERFORMANSI

2. Çanakkale Bienali kapsamında, Gabriel Adams'ın, "Media Becomes Us" – "Medyalaşan biz" isimli performansı 24 Eylül akşamı ÇOMÜ Kültür Evi'nde, Amerika'daki Adams'ın atölyesine internet aracılığıyla canlı bağlantı kurularak gerçekleştirildi. Performansın canlı bağlantı aracılığıyla gerçekleştirilmiş olması onu başlı başına alternatif bir proje kılmakla birlikte, Adams'ın aktardığı düşünce hem Bienalin "Kurgusal Gerçekler, Dönüşümler" içerik başlığının hem de tüm zamanların ama özellikle günümüzün yırtıcı medyasının bizi nasıl şekillendirdiğinin etkileyici bir dışavurumu oldu.

Salona giren izleyiciler, görüntüsü perdeye aktarılan Adams'ı mutfak masasında New York Times gazetesini sessizce okurken buldular. Manşetleri ve bazı haberleri izleyiciyle paylaşmaya başladığında izleyiciler de Adams'a soru sorarak karşılık verdiler. İlk birkaç sorunun, Adams'ın Türkiye ile ilgili görüşlerini almak yönünde olması, bir yabancıyla karşılaştığımızda sorduğumuz sorularla Türkiye'nin yabancıların gözündeki kabulünü anlama refleksimizin hâlâ sürdüğünün göstergesiydi. Bununla birlikte, izleyicilerin Adams sanki oradaymış gibi hemen diyalog kurması tam da interaktif sanatın işlevini yerine getirmesini sağladı. Çanakkale izleyicisi, bir performansta olması gerektiği gibi katılımıyla performansın parçası oldu. Adams asıl performansını, yani gazeteyi yırtıp parçaları mikserle koyarak hamur haline getirme eylemini başlattığında katılım devam etti. Su ekleyerek hamur haline getirdiği yırtık gazete parçaları yavaş yavaş haznede artmaya başladı ve bir süre sonra doldu. Daha sonra Adams gazete hamurunu bir tabağa koyup ona şekil vermeye başladı. Beyin şekline dönüşen formu bir anda ekranda kafasının önüne yerleştiren Adams performansı bu şekilde bitirdi.

Performansın ardından da devam eden sorular karşısında Adams performansı; medyanın, beynimizi, yani nasıl düşüneceğimizi şekillendirdiğini işaret etmek amacıyla gerçekleştirdiğini ifade etti. Ayrıca, medyayı nasıl hazmettiğimiz ya da hazmedip edemediğimiz soruları da görselleştirilerek izleyiciye aktarılan sorular oldu.

Oldukça yalın bir dille içinde yaşadığımız bu kurgusal gerçekliğin medya izdüşümünü izlediğimiz performansın en çarpıcı tarafının tam da bu yalınlığı olduğu söylenebilir. Olgunun zaten apaçık ortada olduğu düşünüldüğünde bu kurgunun içinden çıkılamaz gerçekliği sanatsal bir dille fakat özellikle yalınlıkla aktarılmış oldu. Tam da medyaya karşı duruşumuz gibi, izleyiciler olarak apaçık önümüzde beynimizin nasıl şekillendirildiğini izledik ve sözlerimizle karşılık verme ya da eleştirme imkânımız olmasına rağmen yine buna sadece izleyici kalmak durumunda kaldık. İzleyicinin düştüğü bu durum, "Medyalaşan biz" performansının amacına ulaştığının göstergesiydi. Tüm dünyanın ve özellikle de Türkiye'nin içinden geçtiği medya diktatörlüğü ve üstelik bunun bir dikta olduğunun dahi

anlaşılamadan doğrudan sözlerimizin, görüşlerimizin bu medya araçlarının diline ve cümlelerine bürünmesi, manipülasyon ya da sosyal mühendislik çağının insanı kilitleyerek özne olmaktan çıkarması bu performansla görsel bir dile aktarıldı. Üstelik tam da televizyonun bu roldeki üstünlüğü düşünülürken, Adams'ın bizzat bulunarak değil de yine bir ekran aracılığıyla, üstelik Türkiye'nin gündemindeki "Amerika'dan yönetiliyoruz" görüşünün de ironik bir izdüşümü olarak bunu Amerika'dan gerçekleştirmiş olması, planlanmamasına rağmen böylesi bir göndermeyi de kapsadı. Her ne kadar Adams bunu planlamamış olsa da çalışmanın İngilizce başlığında "us" yani "biz" İngilizcede aynı zamanda "United States" yani "Birleşik Devletler" in kısaltması şeklinde yorumlanabilmesi düşünülürken bu çalışma farklı boyutlar da kazanabilir. Yani, medyanın dilinin özellikle yüzyılın ortalarından itibaren Amerika Birleşik Devletleri'nden kurgulanıyor olduğu düşüncesi ya da diğer bir deyişle tüketim kültürünün, sosyal mühendisliğin ve böylece tüm dünyaya müthiş bir hükmetme kurgusunun özellikle medya aracılığıyla Amerika Birleşik Devletleri tarafından yürütülmesi belki yine bu çalışmanın bize düşündürdüğü konular.

Küreselleşen ya da 'bir'leşen dünyanın; mekânların, zamanların ve insanların da artık farklılıklarını ortadan kaldırmasının bir aktarımı olarak bu performansın da farklı iki kutup arasında gerçekleşmiş olması ve dahası bütün kutuplar gibi bu iki kutbun da aynı dertten muzdarip oluşu tam da medyanın kurduğu örümcek ağının boyutlarını düşündürmeye bir kez daha aracılık etti. Görünür kılınıyormuş edasıyla televizyonla aktarılan bilgilerin aslında sadece görüntüden ya da imgeden ibaret oluşu; ne olduğunu asla bilemediğimiz gerçeğin yoğrulup istenilen biçime gazetelerdeki yorumlarla getirilmesi ve dahası bir anda bizim de ağızımızdan çıkan cümlelerin kendi görüşlerimiz olmaktan çıkıp belirlenmiş bir kurgunun cümleleri haline gelmesi Bienalin de içerik başlığı gibi bunların bilgi değil sadece 'kurgusal gerçekler' olduğunun vurgularıyla. "Medyalaşan biz" performansı işte bu kurgunun alternatif bir dille tekrar değerlendirilmesi gerektiğini hatırlattı.